

2024 -09- 17

Dnr _____
Handl _____

Berörda fastighetsägare
Laholms kommun
Institutet för språk och folkminnen
Riksantikvarieämbetet
Lantmäteriet Fastighetsbildning

EXTERNT BESLUT**Ärende LM2023/049859**

BESLUTSDATUM 2024-09-17

Beslut om ändrad stavning av trakt- och bebyggelsenamn i Laholms kommun: Bållalt ändras till Bollalt och Bollaltsbygget ändras till Bollaltebygget**Lantmäteriets beslut**

Lantmäteriet beslutar med stöd av 19 § 3 st. förordningen (2000:308) om fastighetsregister att ändra stavningen av följande traktnamn i Knäreds socken, Laholms kommun:

- *Bållalt* ändras till *Bollalt*.

-

Lantmäteriet Fastighetsbildning ska omregistrera fastigheterna inom trakten och underrätta fastighetsägarna om åtgärden.

Lantmäteriet beslutar vidare med stöd av 5 § 7 p. förordningen (2009:946) med instruktion för Lantmäteriet att ändra följande bebyggelsenamn i Laholms kommun:

- *Bållalt* ändras till *Bollalt*.
- *Bollaltsbygget* ändras till *Bollaltebygget*.

Ärendet

Lantmäteriet har fått flera påpekanden om att stavningen av bebyggelsenamnet *Bollaltsbygget* avviker från stavningen av namnet på byggnadsminnet och kulturreseptatet *Bollaltebygget*. Den stavning som tycks vara i allmänt bruk idag är *Bollaltebygget*, som även används av såväl länsstyrelsen som kommunen.

I samband med Lantmäteriets utredning av den frågan har Institutet för språk och folkminnen förordat att trakt- och bebyggelsenamnet *Bållalt* ska ändras till *Bollalt*, samt att bebyggelsenamnet *Bollaltsbygget* ändras till *Bollaltebygget*.

Det är inte ändamålsenligt att ett och samma ortnamn stavas på olika sätt i olika sammanhang. Bestämmelserna om traktnamn i förordningen (2000:308) om fastighetsregister innebär att dessa är fastställda på författningsmässig grund. Den i fastighetsregistret använda stavningen bildar i sin tur underlag för motsvarande stavning av motsvarande bebyggelsenamn och övriga sekundärt bildade namn i Lantmäteriets geodata.

Lantmäteriet har därför upprättat ett samlat ärende avseende trakt- och bebyggelsenamnet *Bållalt* samt bebyggelsenamnet *Bollaltsbygget*.

Bebyggelsenamnet Bollaltsbygget

Stavningen av bebyggelsenamnet som idag stavas *Bollaltsbygget* har ändrats flera gånger över tid på moderna kartor.

På förstautgåvan av den topografiska kartan, bladet 4C Halmstad SO 1964 stavas det *Bollaltebygget* för att sedan på andrautgåvan av samma kartblad 1970 ha ändrats till *Bållaltebygget*. På den moderna ekonomiska kartans förstautgåva, bladet 4C4j Körsveka 1967 stavas namnet *Bållaltsbygget* (samma stavning som på den häradsekonomiska kartan bladet Knäred 1919–1925 och på generalstabskartan bladet Ljungby 1870).

Vid namngranskningen 1968–1969 förordar Harry Ståhl vid dåvarande Svenska ortnamnsarkivet *Bållaltebygget* framför *Bållaltsbygget*, medan Ingemar Ingers vid dåvarande Landsmålsarkivet i Lund skriver om namnet att "Bållaltsbygget: bör vara Bållaltebygget eller ännu hellre Bollaltebygget". Varför man trots rekommendationerna valde att låta namnfogen vara -s- i stället för -e- på ekonomiska kartans förstautgåva framgår inte av underlagen.

Vid fältarbete 1985 har namnet *Bollaltsbygget* fångats upp med hänvisning till att ortsbefolkningen och vägskyltar stavar med *o* och inte *å*. Allan Rostvik vid dåvarande Ortnamnsarkivet i Uppsala menade då att namnet inte borde ändras annat än i samband med att registernamnet *Bållalt* ändras, med hänvisning till analysen av namnet i Ortnamnen i Hallands län. Lantmäteriet godkände trots det *Bollaltsbygget* som bebyggelsenamn och ändringen fördes in på ekonomiska kartans revisionsmanus.

Vid fältarbete 1998 uppmärksammades det att topografiska kartans *Bållaltebygget* och den ekonomiska kartans *Bollaltsbygget* inte stämde överens. *Bollaltsbygget* är där understruket som prioriterat namn. Några noteringar om varför stavningen *Bollaltsbygget* fick företräde vid det tillfället finns inte.

Trakt- och bebyggelsenamnet Bållalt

Bebyggelsenamnet *Bollaltsbygget* har bildats sekundärt till det primära namnet *Bållalt*, som avser byn nordost om Bollaltsbygget. *Bållalt* redovisas idag som traktnamn i fastighetsregistret och som bebyggelsenamn i

Lantmäteriets geodata. I och med att *Bållalt* utgör traktnamn, så ska stavningen av det namnet fungera normerande för hur övriga relaterade ortnamn stavas.

Stavningen av ortnamnet som idag skrivs *Bållalt* har varierat över tid och i olika sammanhang. I de äldsta beläggen i jordeboken (1580, 1603, 1646 och 1660) skrivs namnet med *o*. Från 1691 och framåt skrivs namnet sedan *Bållalt* i jordeboken, vilket även traderas till andra sammanhang, som i generalstabskartan, bladet Ljungby år 1870 och den häradsekonomiska kartan, bladet Mästocka 1919–1925.

I samband med förstautgåvan av den ekonomiska kartan granskades de dåvarande jordregisternamnen i området. I den granskningen noterades *Bållalt* utifrån uttal och kyrkbokens stavning, men också att Svensk ortförteckning använde stavningen *Bollalt*. Lantmäteristyrelsen beslutade om jordregisternamnet Bållalt 5/3 1968.

Jordregisternamnet/traktnamnet granskades senast i samband med fastighetsbeteckningsreformen 1985 och ingen ändring gjordes då av det befintliga namnet Bållalt (Lantmäteriverkets beslut 1985-12-09, dnr 325-940-85, i Lantmäterimyndigheternas arkiv, akt 1381–86/1).

I Svensk ortförteckning har dock namnet genomgående stavats *Bollalt* 1935–1980. Även i Post- och telegrafortförteckningen 1909 (*Förteckning å städer, köpingar, byar, gårdar m.fl. orter i Sverige*, utgiven av Kungl. Generalpoststyrelsen och Kungl. Telegrafstyrelsen 1909) stavas namnet *Bollalt*.

Stavningen med *o* har alltså använts i offentliga sammanhang under i stort sett hela 1900-talet, och har alltså använts parallellt med den officiellt fastställda stavningen *Bållalt*.

Lantmäteriets remiss och förfrågan till fastighetsägare

Lantmäteriet har remitterat ärendet till Institutet för språk och folkminnen (Isof) och i frågan om ändrat traktnamn även till Riksantikvarieämbetet (RAÄ).

Yttrande från Institutet för språk och folkminnen

Institutet för språk och folkminnen ser det som önskvärt att stavningen av *Bållalt* bringas i överensstämmelse med den av *Bollaltsbygget* och att det senare namnet får *e*-fog. Isof förordar *Bollalt* som bebyggelse- och traktnamn och *Bollaltebygget* som namn på bebyggelsen på nuvarande Laholm Bållalt 2:8.

I yttrandet skriver Isof att en form med *å* av namnet *Bållalt* möter första gången i jordeboken 1660. Formen *Bållalt* traderas sedan i jordeböckerna (med undantag för jordeboken 1825, då en ”uppsnyggad” variant *Bållhult* användes, som dock aldrig fick fotfäste). Samtidigt används former med

omväxlande *o* och *å* i andra 1600-talskällor (kyrkböcker).

Jordebokstraditionens *Bållalt* upptas på Generalstabskartan 1870 och igen på Häradsekonomiska kartan 1919–25. När formen *Bållalt* används som uppslagsform i Ortnamnen i Halland 1 (s. 26) är detta snarast en mekanisk upprepning av namnformen i jordeboken 1876, som bokens uppslagsformer vilar på, och ska inte ses som en konsekvens av namnets tolkning eller ett ställningstagande från författarna (Jöran Sahlgren och Harry Ståhl) i fråga om namnets stavning anser Isof.

Namnet på gården Bollaltsbygget uppvisar en likartad stavningsvariation. I jordeboken 1660 skrivs namnet *Bollalta bygget*, 1691 däremot *Bållaltebygget*. Därefter figurerar namnet inte längre i jordeböckerna. I kyrkböckerna skrivs namnet än med *å*, än med *o*.

Verklig dominans för stavningarna med *å* av namnen syns alltså inte i källorna förrän under sent 1800-tal, då dessa upptas på Generalstabskartan. Preferensen för *å* i *Bållalt* i de svenska jordeböckerna kan möjligen bero på en strävan att fjärma namnets stavning från den dansktida, som såvitt känt genomgående hade *o* enligt Isof.

Förleden i båda namnen innehåller genitiv av det forndanska mansnamnet *Bolle* (*Bolde*), vilket i de i Danmarks gamle personnavne (1 sp. 141 f.) anförda beläggen genomgående stavas med *o*. Namnet återgår troligen på forntyskans *Balde*, *Bolde* men kan möjligen vara bildat som eller kommit att uppfattas som smeknamn till *Botulf* (a.st.). Mindre sannolikt är att ortnamnen innehåller det i Danmark tveksamt belagda mansnamnet *Bulle* (se a.a. s. 171) menar Isof.

Upptecknade dialektuttal av båda namnen, som huvudsakligen varierar mellan *å*- och *o*-vokal, vilka representerar en historisk *o*-vokal, talar för en stavning med *o*.

Vad beträffar kompositionsfogen i *Bollaltsbygget* visar skriftliga belägg tydligt att denna ursprungligen varit en vokalfog: ett ursprungligt *-a-* (den i dialekten väntade kompositionsformen av appellativet *hult* 'skog'), som p.g.a. sammansättningsreduktion utvecklats till *-e-*. Det äldsta belägget, från en mantalslängd från 1603, har *-e-*. I den svenska jordeboken av år 1660 möter formen *Bollalta bygget*, där *-a-* kan vara en hypersvecism. Först på Generalstabskartan påträffas *s*-fog i *Bållaltsbygget* (1870), en form som upprepas på Häradsekonomiska kartan (1919–25). På Topografiska kartan (1964) används i stället *Bollaltebygget*, på Ekonomiska kartan (1967) *Bållaltebygget*. Denna form används även på andra utgåvan av Topografiska kartan samt på senare utgåvor.

Upptecknade dialektformer har genomgående *e*-fog, med undantag för en uppteckning av Sten-Bertil Vide från 1951, som har *s*-fog. I denna har förleden dock formen *Bollas-* (ej **Bollalts-*), vilket tyder på att just denna namnform är urspårad. Kanske har förleden anslutits till ett personnamn, till exempel kvinnonamnet *Bolla*.

I Ortnamnen i Halland 1 (s. 26) används formen *Bållaltebygget*, med *e*-fog. Valet av vokaltecken i första stavelsen är rimligen träffat i anslutning till jordeboksnamnets stavning (*Bållalt*).

Den *s*-fog som möter enbart på Generalstabskartan och Häradsekonomiska kartan ska ses som en konstruktion bottnande i alltför långt driven normalisering av det faktiska namnbruket, anser Isof.

1968–69 yttrade sig Harry Ståhl kring *Bollaltsbygget* och förordade då formen *Bållaltebygget*, med *e*-fog. Stavningen med *å* i den av honom förordade formen beror förmodligen på stavningen av primärnamnet *Bållalt*. Ingemar Ingers förordade samtidigt *Bållaltebygget*, eller hellre *Bollaltebygget*. Allan Rostvik menar 1985 att *Bollaltsbygget* ej bör ändras förutom i samband med en ändring av registernamnet *Bållalt*.

Gården Bollaltsbygget är byggnadsminne sedan 1980 och närområdet är kulturresevat sedan 2007. Den av kommun och länsstyrelse använda namnformen avseende byggnadsminne och kulturresevat är *Bollaltebygget*.

När nu både bebyggelsenamnet tillika traktnamnet *Bållalt* och bebyggelsenamnet *Bollaltsbygget* är upptagna till gemensam behandling anser Isof att det är önskvärt att stavningen av *Bållalt* bringas i överensstämmelse med den av *Bollaltsbygget* och att det senare namnet får *e*-fog. Isof förordar därför *Bollalt* som bebyggelse- och traktnamn och *Bollaltebygget* som namn på bebyggelsen på nuvarande Laholm Bållalt 2:8.

Yttrande från Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet har inga invändningar mot att ändra stavningen av traktnamnet från *Bållalt* till *Bollalt*. Stavningsändringen skulle skapa överensstämmelse med namnen *Bollaltsbygget* samt *Bollaltebygget* samt bringa namnet i linje med vedertagna principer vad gäller traktnamn som överordnade andra typer av bebyggelsenamn.

Eftersom stavningen av namnet på kartor och i register historiskt och utan systematik har varierat mellan *å* och *o*, samt att de båda stavningarna existerat parallellt fram till dags dato, så kan ingen av stavningarna uppfattas ha längre hävd än den andra. Riksantikvarieämbetet uppfattar däremot att det är av betydelse att det vid ett fältarbete 1985 konstaterades att Ortsbefolkningen stavade namnet *Bollalt*. Stavningsändringen skulle därför även innebära att kartredovisningen av namnet överensstämmer med lokal praxis.

Förfrågan till fastighetsägare och Laholms kommun

En förfrågan om traktnamnsändring har skickats till samtliga fastighetsägare inom trakten *Bållalt* samt till Laholms kommun.

Laholms kommun har inget att erinra mot den föreslagna stavningsändringen.

Fem fastighetsägare har yttrat sig i ärendet, samtliga är positiva till att namnet stavningsändras från *Bållalt* till *Bollalt*. En av fastighetsägarna anger att *Bollalt* är den stavning som alla ursprungliga invånare använder, och att det har varit störande att Lantmäteriet haft en annan stavning.

Skälen för beslutet

LAGSTÖD FÖR BESLUTET

Enligt 19 § 3 st. förordningen (2000:308) om fastighetsregister får traktnamn ändras om det finns särskilda skäl.

Lantmäteriet beslutar om traktnamn enligt denna paragraf.

Lantmäteriet har att, i enlighet med 5 § 7 p. förordningen (2009:946) med instruktion för Lantmäteriet, verka för ett ändamålsenligt och vårdat ortnamnsskick. Lantmäteriet ansvarar med stöd i samma instruktion för fastställande av bebyggelsenamn och naturnamn. Lantmäteriet ska i samband med beslut om namn även iaktta god ortnamnsed enligt kulturmiljölagens hänsynsparagraf, 1 kap. 4 § *God ortnamnsed* (1988:950). Lagen föreskriver bland annat att hävdvunna namn inte ska ändras utan starka skäl, och att ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdvunna stavningsformer talar för annat.

Lantmäteriet eftersträvar att så långt möjligt återge det lokala bruket av ortnamnen, vilket även är i linje med kulturmiljölagens hänsynsparagraf om att iaktta god ortnamnsed vid statlig och kommunal verksamhet.

MOTIV FÖR BESLUTET

Mot bakgrund av Lantmäteriets utredning av ärendet samt remissinstansernas yttranden, beslutar Lantmäteriet att trakt- och bebyggelsenamnet *Bållalt* i Laholms kommun ändras till *Bollalt* samt att bebyggelsenamnet *Bollaltsbygget* ändras till *Bollaltebygget*.

Det är inte ändamålsenligt att ett och samma ortnamn stavas på olika sätt i olika sammanhang. Bestämmelserna om traktnamn i förordningen (2000:308) om fastighetsregister innebär att dessa är fastställda på författningsmässig grund. Den i fastighetsregistret använda stavningen bildar i sin tur underlag för motsvarande stavning i Lantmäteriets geodata och i andra offentliga sammanhang. Med stöd i gällande lagstiftning om

ortnamn i kulturmiljölagen (1988:950) blir därmed traktnamnen i fastighetsregistret norm vid statlig och kommunal ortnamnshantering.

Stavningsändringen av traktnamnet till *Bollalt* motiveras dels av att stavningen med -o- har stöd i såväl härledning som dialektuttal, dels av att den stavningen har använts i offentliga sammanhang under hela 1900-talet vid sidan av den officiella stavningen *Bållalt*.

Stavningen *Bollalt* används dels i exempelvis Svensk ortförteckning och i Post- och telegrafortförteckningen, dels av Lantmäteriet i och med att bebyggelsenamnet *Bollaltsbygget* stavats med -o- i allmänna kartor. Detta har sannolikt bidragit till att stärka bruket av en stavning med -o- även för primärnamnet *Bållalt/Bollalt*.

Stavningen med -o- har dessutom otvivelaktigt en starkare lokal hävd.

Lantmäteriet finner därmed att det finns såväl starka som särskilda skäl att ändra traktnamnets stavning till *Bollalt*. Som en följd av detta beslut ändras även bebyggelsenamnets stavning på samma vis.

Lantmäteriet finner vidare att det finns starka skäl att ändra stavningen av bebyggelsenamnet *Bollaltsbygget* till *Bollaltebygget*, så att namnet överensstämmer med det namn som är i bruk för byggnadsminnet och kulturresevatet. Lantmäteriet delar Isofs bedömning att fogen i namnet bör vara -e- och inte -s-.

I samband med detta beslut rekommenderar Lantmäteriet Laholms kommun att se över belägenhetsadresserna för de berörda fastigheterna och justera dem så att de överensstämmer med de nu fastställda stavningarna.

Hur ett beslut överklagas

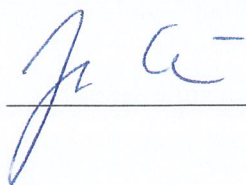
Hur beslutet överklagas, se bilaga.

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av utredaren Johanna Othén.

LANTMÄTERIET

Johanna Othén:

OM PERSONUPPGIFTER

Läs hur Lantmäteriet hanterar dina personuppgifter på vår webbplats www.lantmateriet.se/personuppgifter, eller genom att kontakta kundcenter på 0771-63 63 63 eller kundcenter@lm.se.

Hur man överklagar ett beslut om traktnamn eller särskilt namn:

Var ska beslutet överklagas?

Lantmäteriets beslut kan överklagas till Förvaltningsrätten i Falun.

Överklagandet ska dock skickas till:

Lantmäteriet

801 82 Gävle

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Lantmäteriet överklagandet och handlingarna till Förvaltningsrätten.

När ska beslutet senast överklagas?

Överklagandet ska ha kommit in till Lantmäteriet inom tre veckor från den dag som klaganden har fått del av beslutet.

Vad ska överklagandet innehålla?

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska anges följande:

Uppgift om klagandens namn, samt personnummer eller organisationsnummer,

Uppgift om klagandens postadress,

Uppgift om telefonnummer (med undantag för nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang),

Uppgift enligt ovan om ev. ombuds namn, postadress och telefonnummer,

Uppgift om vilket beslut som överklagas, till exempel ärendets diarienummer och beslutsdatum,

Uppgift om hur klaganden anser att Lantmäteriets beslut ska ändras och varför det ska ändras,

Eventuella handlingar som klaganden vill åberopa som bevis, och vad som ska styrkas med varje särskilt bevis.

Ett ombud måste på begäran kunna styrka sin behörighet.

Hur man överklagar ett beslut om bebyggelse- eller naturnamn:

Var ska beslutet överklagas?

Lantmäteriets beslut kan överklagas hos regeringen.

Överklagandet ska dock skickas till:

Lantmäteriet

801 82 Gävle

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Lantmäteriet överklagandet och handlingarna till regeringen.

När ska beslutet senast överklagas?

Överklagandet ska ha kommit in till Lantmäteriet inom tre veckor från den dag som klaganden har fått del av beslutet.

Vad ska överklagandet innehålla?

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska anges följande:

Uppgift om klagandens namn, samt personnummer eller organisationsnummer,

Uppgift om klagandens postadress,

Uppgift om telefonnummer (med undantag för nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang),

Uppgift enligt ovan om ev. ombuds namn, postadress och telefonnummer,

Uppgift om vilket beslut som överklagas, till exempel ärendets diarienummer och beslutsdatum,

Uppgift om hur klaganden anser att Lantmäteriets beslut ska ändras och varför det ska ändras,

Eventuella handlingar som klaganden vill åberopa som bevis, och vad som ska styrkas med varje särskilt bevis.

Ett ombud måste på begäran kunna styrka sin behörighet.